

Kalendarium wydarzeń
w Archiwum Państwowym
w Szczecinie w 2023 roku

Wydarzenia

25 stycznia 2023 r. w siedzibie Archiwum Państwowego w Szczecinie w oparciu i z wykorzystaniem jego zasobu nakręcony został *dokument filmowy* na temat oskarżeń i procesów o czary na Pomorzu w czasach nowożytnych. Instytucje realizujące projekt to Teatr Propozycji Dialog im. Henryki Rodkiewicz w Koszalinie i Pomerania Film – Zachodniopomorski Fundusz Filmowy. O materiałach zgromadzonych w szczecińskim archiwum państwowym, m.in. z zespołów: Archiwum Książąt Szczecińskich i Sąd Kameralny Rzeszy opowiedziała dr hab. Agnieszka Gut, prof. US.

Fot. Anna Cichy (APSz)

Fot. Anna Cichy (APSz)

17 lutego 2023 r. w Willi Lentza, szczecińskiej instytucji kultury, odbył się wykład i oprowadzanie kuratorskie po wystawie *Dziedzictwo Architektoniczne Szczecina 1.0. Wille Lęka*, opracowanej przez pracowników Archiwum Państwowego w Szczecinie pod kierunkiem kierownika Oddziału II w Archiwum Państwowym w Szczecinie dr. hab. Pawła Guta. Finalnym efektem wystawy jest również wydana przez Willę Lentza publikacja „Dziedzictwo Architektoniczne Szczecina 1.1 – Wille Lęka”. Jej autorami, podobnie jak wystawy, są pracownicy Oddziału II AP w Szczecinie: dr. hab. Paweł Gut, dr. Radosław Pawlik i Nina Jastrzemska. Autorem zdjęć współczesnych jest Marek Lupa, pracownik Oddziału IV AP w Szczecinie. Finisaż wystawy *Dziedzictwo Architektoniczne Szczecina 1.0. Wille Lęka* i promocja publikacji odbyły się **25.04.2024 r.** w Willi Lentza.

17 lutego 2023 r. w ramach obchodów *Międzynarodowego Dnia Przewodnika Turystycznego* Archiwum Państwowe w Szczecinie odwiedziło mieszkańców miasta i regionu. Turyści i przewodnicy zwiedzili najciekawsze zakątki ponad stuletniego budynku Archiwum, mogli przyjrzeć się wykonanym w różnych technikach mapom Pomorza i planom Szczecina od XVI do XX w. (drzeworyty, miedzioryty, litografie, druki), najstarszej szczecińskiej gazecie z początków XVIII w., czy też księgom adresowym, a także zobaczyć najciekawsze materiały z zasobu Archiwum, między innymi dokument potwierdzający lokację Szczecina z 1293 r., przywilej wystawiony przez króla Jana Kazimierza dla miasta Jastrowie w 1649 r., księgę rachunkową wojsk szwedzkich z okresu wielkiej wojny północnej (1702 r.), pergaminową księgę ławniczą miasta Szczecina z XVI w., projekt gmachu poczty przy obecnej al. Niepodległości oraz dokumenty z pionierskiego dla polskiego Szczecina roku 1945.

Organizatorem obchodów było Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Pilotów i Przewodników w Szczecinie.

Barwny plan miasta i twierdzy Szczecin od strony zachodniej, oznaczono ważniejsze budynki (których spis znajduje się w ramce otoczonej alegorycznymi scenami). Poniżej planu panorama miasta od strony wschodniej z 1735 r. (Zbiór kartograficzny APSz, sygn. 814). Fot. Anna Cichy (APSz)

Potwierdzenie przez księcia Bogusława IV lokacji Szczecina na prawie magdeburskim (1243) z sierpnia 1293 r. (Zbiór dokumentów..., sygn. 2). Fot. Anna Cichy (APSz)

Najgrubszy poszyt w naszym zasobie (37 cm, 2630 stron) - Księga rachunkowa wojsk szwedzkich w tzw. kampanii polskiej w czasie wielkiej wojny północnej (1700-1721), 1702 r. (Rękopisy i spuścizny, sygn. 1275). Fot. Anna Cichy (APSz)

27 lutego 2023 r. Warsztaty Archiwalne pt. *Jak prowadzić badania genealogiczne i zadbać o rodzinne archiwum* dla mieszkańców powiatu polickiego poprowadził pracownik Oddziału V w Archiwum Państwowym w Szczecinie Bartosz Sitarz. Wydarzenie odbyło się w Miejskim Ośrodku Kultury w Policach.

6 marca 2023 r. już po raz drugi w tym roku Archiwum Państwowe w Szczecinie stało się planem filmowym. Uczennice III Liceum Ogólnokształcącego w Szczecinie pod opieką nauczyciela historii, w ramach konkursu „Póki nie jest za późno”, organizowanego przez Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu, przygotowywały materiał do filmu dokumentalnego o generale Aleksandrze Litwinowiczu. Sylwetkę generała oraz przechowywaną w zasobie Archiwum jego spuściznę dokumentową, w skład której wchodzi m.in.: wypis z księgi chrztu w języku rosyjskim z 1889 r. i jego tłumaczenie na język polski z 1904 r., dokumenty dotyczące pracy zawodowej i służby wojskowej, w tym w Legionach Polskich oraz poświadczenia nadania orderów i odznaczeń, podczas **warsztatów archiwalno-filmowych** przybliżył pracownik Oddziału V w Archiwum Państwowym w Szczecinie Bartosz Sitarz.

23 marca 2023 r. w Barlineckim Ośrodku Kultury z okazji 745. rocznicy nadania praw miejskich Barlinkowi dr hab. Paweł Gut, kierownik Oddziału II Archiwum Państwowego w Szczecinie, wygłosił wykład pt. *Z dziejów społecznych i gospodarczych Barlinka w XIX i XX wieku (do 1945 roku)*. Wykład został podzielony na kilka części. Były to m.in. obraz miasta, demografia, gospodarka, społeczeństwo oraz turystyka. Spotkanie z mieszkańcami Barlinka stało się również okazją do zaprezentowania zgromadzonych w Archiwum Państwowym w Szczecinie materiałów archiwalnych dotyczących historii tego miasta. Organizatorem wydarzenia było Muzeum Regionalne w Barlinku.

20 kwietnia 2023 r. otrzymaliśmy w darze **spuściznę Leona Krzywosądzkiego**, obejmującą jego listy pisane z niemieckich obozów koncentracyjnych Dachau i Sachsenhausen-Oranienburg do żony Marii oraz dokumenty z lat 1939-1945. Materiały te na ręce Wicedyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie Eugenii Szymczuk przekazał pan Franciszek Karolewski, nowogardzki regionalista, badacz lokalnej historii, autor wielu publikacji dotyczących Ziemi Nowogardzkiej.

Leon Krzywosądzki, ur. 14 czerwca 1903 r. w m. Lubostroń (gm. Łabiszyn, woj. kujawsko-pomorskie) pochodził z rodziny ziemiańskiej, której korzenie sięgają początku XV wieku. Aresztowany przez Niemców 16 maja

Fragment spuścizny Leona Krzywosądzkiego – listy z obozów koncentracyjnych Dachau i Sachsenhausen. Fot. Bartosz Sitarz, APSz

Zgłoszenie zameldowania

o) zamieszkania
b) pobytu czasowego
c) urodzenia
d) zawarcia związku małżeńskiego

Wypełnić w 3 egzemplarzach (jed. wypożyczyć za opłatą 10 zł)

1. Imię i nazwisko (z nazwiskiem rodzinnym i z poprzednimi nazwiskami) *Krzywosądzki*

2. Imiona *Leon, Helena, Stefan*

3. Imiona rodziców *Helmut + Stefania + i nazwisko panielskie matki z H. Jankowska*

4. Urodził(a) się dnia *14. m-cia sierpnia 1908.* w *Wieliczce, gm. Zabierzyn pow. Sambor (obecnie w polsce, powiat węg. kraj)*

5. Zawód i stanowisko w zawodzie, stanowiące główne źródło utrzymania *urzędnik gospodarczy*

6. Stan cywilny *żonaty*
Maria z Wągrzeżna
(nazwisko, imię, włączyć numer dowodu, pesen, miejsce, adres)
(nazwisko, imię i nazwisko)

7. Przynależność państwowa *polaka*

8. Narodowość *polaka*

9. Jakim dokumentem, legitymacją, paszportem, dowodem, itp. *zabierzynski* *30643* *Władysław Krzywosądzki*
9. 10. 1944 *30643* *Władysław Krzywosądzki*
(nazwisko, imię, nazwisko matki, data, data, nazwisko)

10. Sprawy wojenne:
a) czy posiada dokumenty, tak / nie *nie!*
b) gdzie jest zarejestrowany *P. K. W. Łowian*
c) stopień wojskowy *Kapral*

11. Instrukcja meldunkowa. W tej rubryce należy wpisać:
a) przy zgłoszeniu przybycia na zamieszkanie:
Władysław Krzywosądzki, Orlowski bory
(nazwisko, imię i nazwisko)

Form No. 10 B. a. naj. rubryki na stronie 2

Leon Krzywosądzki, grudzień 1947 r.

Zgłoszenie zameldowania Leona Krzywosądzkiego, Wąbrzeźno 4 lipca 1945 r. Fot. Bartosz Sitarz, APSz

1940 r. aż do końca wojny przebywał w niemieckich obozach koncentracyjnych – kolejno w Forcie VII w Poznaniu, Dachau (nr obozowy 10696) oraz w Sachsenhausen-Oranienburg (nr obozowy 30643). W tym ostatnim poddawany był pseudomedycznym eksperymentom, które odbiły się na jego zdrowiu. W czasie osadzenia pisał listy do swej żony Marii w Wąbrzeźnie. Listy te podlegały cenzurze obozowej i innym ścisłym rygorom (m.in. musiały być pisane w języku niemieckim, na specjalnych formularzach i nie częściej niż dwa razy w miesiącu). Od maja 1943 r. wykonywał roboty przymusowe w Berlinie-Lichterfelde, skąd wysyłał listy w języku polskim. W czerwcu 1945 r. powrócił do Polski z obozu przejściowego w Schwerinie. Miał wykształcenie rolnicze, po wojnie był kierownikiem w Państwowych Gospodarstwach Rolnych na terenie Wielkopolski. Zmarł w 1982 r. Pochowany na cmentarzu w Granowie (pow. grodziski, woj. wielkopolskie).

2 czerwca 2023 r. w Stargardzie odbyły się **Zachodniopomorskie Warsztaty Archiwalne** pod hasłem „Udostępnianie dokumentacji w archiwum zakładowym i archiwum historycznym”, zorganizowane przez Stowarzyszenie Archiwistów Polskich Oddział w Szczecinie, Archiwum Państwowe w Szczecinie i Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Stargardzie. Partnerami wydarzenia byli: Archiwum Państwowe w Koszalinie i Archiwum Państwowe w Gorzowie Wielkopolskim. W warsztatach wzięło udział ponad 70 osób - archiwiści z archiwów państwowych, zakładowych i uczelni. Prelekcje wygłosili: dr hab. prof. UMCS Marek Konstankiewicz, Adam Lajdenfrost, kierownik Oddziału V w Narodowym Archiwum Cyfrowym, dr hab. Paweł Gut, kierownik Oddziału II w Archiwum Państwowym w Szczecinie, Joanna Glatz, kierownik Oddziału III w Archiwum Państwowym w Szczecinie, dyrektor Archiwum Uniwersytetu Szczecińskiego Piotr Frąckowiak, Urszula Bołtrukiewicz kierownik ds. archiwum w Biurze Obsługi Urzędu Miasta Szczecin.

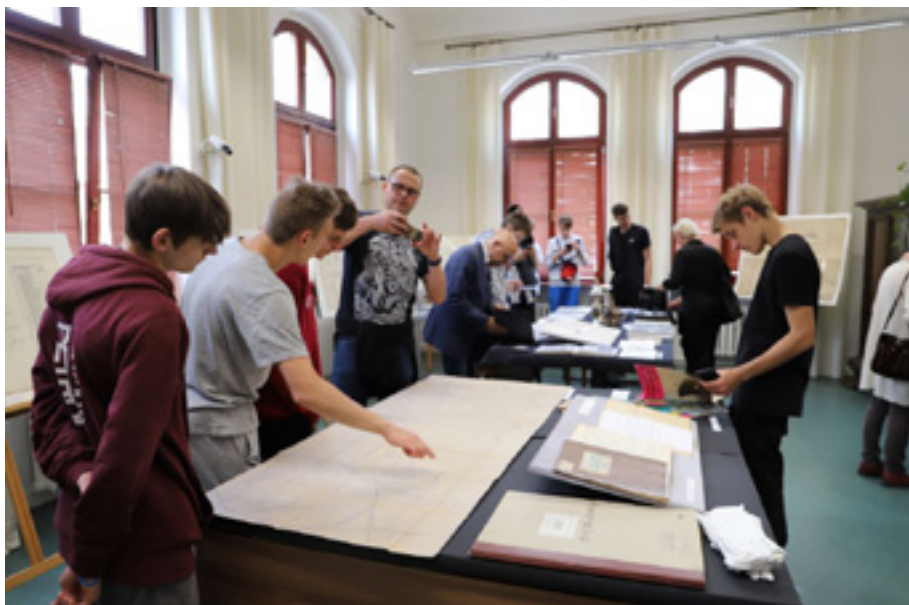
17 czerwca 2023 r. odbył się **Międzynarodowy Dzień Archiwów**. Tematem przewodnim wydarzenia była gospodarka morską Szczecina. Wykłady tematyczne wygłosili: dr Michał Paziewski, Bartosz Sitarz, pracownik Oddziału V w Archiwum Państwowym w Szczecinie, red. Katarzyna Wolnik-Sayna z Polskiego Radia Szczecin i kapitan „Daru Szczecina” Wojciech Kaczor. Wydarzeniu towarzyszyła wystawa przygotowana przez pracowników Archiwum Państwowego w Szczecinie. Zwiedzający mogli obejrzyć materiały archiwalne dotyczące portu szczecińskiego oraz szczecińskich przedsiębiorstw

Międzynarodowy Dzień Archiwów – 17 czerwca 2023 r. Prelekcja redaktor Katarzyny Wolnik-Sayny i kapitana „Daru Szczecina” Wojciecha Kaczora. Fot. Anna Cichy, APSz

Międzynarodowy Dzień Archiwów – 17 czerwca 2023 r. Fragment wystawy archiwaliów nt. gospodarki morskiej Szczecina. Fot. Anna Cichy, APSz

Międzynarodowy Dzień Archiwów – 17 czerwca 2023 r. Fot. Anna Cichy, APSz

Międzynarodowy Dzień Archiwów – 17 czerwca 2023 r. Wystawa wydawnictw książkowych dot. gospodarki morskiej Szczecina. Fot. Anna Cichy, APSz

z branży stoczniowej, żeglugowej i rybackiej.

Zaprezentowane zostały m.in. liczne fotografie obrazujące budowę i wodowanie statków, dokumentacja projektowa i techniczna statków budowanych w Stoczni Szczecińskiej, dzienniki portowe, dzienniki pokładowe statków szczecińskich armatorów, mapy toru wodnego Szczecin-Świnoujście, plany portu szczecińskiego, wydawnictwa dotyczące gospodarki morskiej, Stoczni Szczecińskiej, Polskiej Żeglugi Morskiej, gazetki zakładowe, okolicznościowe kartki pocztowe, foldery reklamowe Stoczni Szczecińskiej „Nowa” oraz przedsiębiorstw połowowych „Gryf” i „Transocean”, proporzycyki i puchary pamiątkowe Stoczni Szczecińskiej, jak również historyczne ryciny przedstawiające dawne statki, wybrzeża Bałtyku i zwierzęta morskie. Obchody były również okazją do zwiedzania budynku Archiwum, w tym biblioteki i magazynów archiwalnych.

12, 19 i 26 września 2023 r. obchodziliśmy *Zachodniopomorskie Dni Dziedzictwa*, które co roku odbywają się pod hasłem *Przestrzenie dziedzictwa*. Celem działań podejmowanych w ramach organizacji wydarzenia jest promowanie różnorodności dziedzictwa regionalnego, popularyzacja wiedzy o zabytkach oraz podkreślenie specyfiki kulturowej i historycznej regionu zachodniopomorskiego.

12 września zainaugurowaliśmy *Zachodniopomorskie Dni Dziedzictwa* wykładem pt. *Morskie dziedzictwo Szczecina – archiwalia i pamiątki szczecińskich przedsiębiorstw gospodarki morskiej w zasobie Archiwum Państwowego w Szczecinie*, który wygłosił pracownik Oddziału V szczecińskiego archiwum Bartosz Sitarz. Prelekcja połączona została z prezentacją spuścizny kpt. ż.w. Wiktora Czappa.

19 września dr hab. Paweł Gut, kierownik Oddziału II w Archiwum Państwowym w Szczecinie podczas wykładu *Wille Łekna w przestrzeni architektonicznej Szczecina* opowiedział o historii tej jednej z najstarszych dzielnic miasta, jej niezwyklej architekturze i ludziach, którzy ją tworzyli. Po prelekcji zwiedzający siedzibę Archiwum, w tym magazyny archiwalne, mogli zobaczyć oryginalne plany budowlane willi Łekna.

26 września mieszkańców Szczecina i regionu zaprosiliśmy na spotkanie pod hasłem: *Przestrzenie dziedzictwa domowego i instytucjonalnego* oraz spotkanie autorskie i prezentację publikacji *Archiwum rodzinne i kolekcje prywatne w zasobach zachodniopomorskich instytucji kultury i nauki*. Publikacja powstała pod redakcją dr Janiny Kosman, pracownika Oddziału III Archiwum Państwowego w Szczecinie i jest pokłosiem konferencji naukowej zorganizowanej w Archiwum Państwo-

wym w Szczecinie w zeszłym roku. Stanowi owoc współpracy wielu instytucji kultury województwa zachodniopomorskiego: Instytutu Pamięci Narodowej, Muzeum Narodowego w Szczecinie, Książnicy Pomorskiej w Szczecinie, Książnicy Stargardzkiej, Muzeum Archeologiczno–Historycznego w Stargardzie, Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku oraz Archiwum Państwowego w Szczecinie. W spotkaniu wzięli udział autorzy artykułów wspomnianej publikacji, przedstawiciele wymienionych instytucji. Podczas wydarzenia po raz pierwszy zaprezentowane zostały także wybrane materiały ze spuścizny Krystyny Łyczywek – harcerki Szarych Szeregów, łączniczki Armii Krajowej, romanistki, tłumaczki literatury francuskiej, dziennikarki i fotografki, pionierki Szczecina. Opracowane materiały prezentowała Anna Kandybowicz, pracownik Oddziału III w Archiwum Państwowym w Szczecinie.

Zachodniopomorskie Dni Dziedzictwa to wydarzenie organizowane w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa, których hasło przewodnie w 2023 r. brzmiało: *Żywe dziedzictwo. Tradycje od pokoleń*. Koordynatorem regionalnym Zachodniopomorskich Dni Dziedzictwa było Biuro Ochrony Zabytków w Szczecinie.

Zachodniopomorskie Dni Dziedzictwa, dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie dr hab. Krzysztof Kowalczyk otwiera wydarzenie. Fot. Anna Cichy, APSz

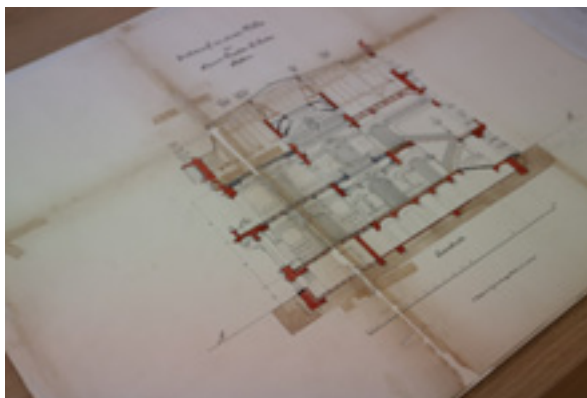
Podpisanie umowy przekazania spuścizny. Od lewej: dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie dr hab. Krzysztof Kowalczyk i kpt. ż.w. Wiktor Czapp – darczyńca. Fot. Anna Cichy, APSz

Prezentacja dotycząca życia i pracy zawodowej kpt. ż.w. Wiktora Czappa i jego spuścizny. Fot. Anna Cichy, APSz

Fragment spuścizny przekazanej przez kpt. ż.w. Wiktora Czappa do zasobu Archiwum Państwowego w Szczecinie. Fot. Anna Cichy, APSz

Zachodniopomorskie Dni Dziedzictwa – dokumentacja nadzoru budowlanego Willi Lentza. Fot. Anna Cichy, APSz

Zachodniopomorskie Dni Dziedzictwa – wykład Wille Łękna w przestrzeni architektonicznej Szczecina. Fot. Anna Cichy, APSz

Publikacja „Archiwa rodzinne i kolekcje prywatne w zasobach zachodniopomorskich instytucji kultury i nauki”, red. Janina Kosman. Fot. Anna Cichy, APSz

Zachodniopomorskie Dni Dziedzictwa, dr Janina Kosman opowiada o projekcie Archiwa Rodzinne Niepodległej. Fot. Anna Cichy, APSz

Zachodniopomorskie Dni Dziedzictwa, prezentacja materiałów ze spuścizny Krystyny Łyczywek. Fot. Anna Cichy, APSz

28 września 2023 r. w Międzynarodowym Ośrodku Badań Interdyscyplinarnych Uniwersytetu Szczecińskiego w Kulicach odbyła się konferencja pt. *Topografia życia żydowskiego w Szczecinie od końca XIX w. do Zagłady*. Podczas wydarzenia prelekcję pt. *Źródła do historii żydowskiej Szczecina w archiwach polskich* wygłosił dr hab. Paweł Gut, kierownik Oddziału II w Archiwum Państwowym w Szczecinie.

29 września 2023 r. w ramach obchodów Dnia Archiwisty w Archiwum Państwowym w Szczecinie odbyło się szkolenie dla archiwistów zakładowych z regionu pt. *Przekazywanie materiałów archiwalnych do archiwum państwowego*. W trakcie spotkania prelekcje wygłosili: Andrzej Jabłoński, kierownik Oddziału I w Archiwum Państwowym w Szczecinie, dr hab. Paweł Gut, kierownik Oddziału II, Beata Kaczmarek, pracownik Oddziału II w Archiwum Państwowym w Szczecinie oraz pracownicy Oddziału IV w Archiwum Państwowym w Szczecinie: Justyna Jastrzębska i Andrzej Sadowski. Podczas spotkania omówione zostały zasady przekazywania materiałów archiwalnych do archiwum państwowego według aktualnych przepisów, przykłady praktyczne i przegląd najczęściej popełnianych błędów oraz techniczne przygotowanie materiałów archiwalnych do przekazania. Uczestnicy szkolenia odwiedzili również pracownię konserwacji archiwaliów oraz magazyn archiwalny. Podobne spotkanie odbyło się **6 października 2023 r.** w Stargardzie w oddziale zamiejscowym

Dzień Archiwisty, wykład Justyny Jastrzębskiej i Andrzeja Sadowskiego nt. przygotowania archiwaliów do przekazania. Fot. Anna Cichy, APSz

Dzień Archiwisty, zastępca dyrektora Archiwum Państwowego w Szczecinie Eugenia Szymczuk otwiera wydarzenie. Fot. Anna Cichy, APSz

Dzień Archiwisty, pokaz wybranych archiwaliów w magazynie. Fot. Anna Cichy, APSz

Dzień Archiwisty, wykład Justyny Jastrzębskiej i Andrzeja Sadowskiego nt. przygotowania archiwaliów do przekazania, Stargard – Oddział Archiwum Państwowego w Szczecinie. Fot. APSz O. Stargard

Dzień Archiwisty, referat Andrzeja Jabłońskiego, kierownika Oddziału I w Archiwum Państwowym w Szczecinie. Fot. Anna Cichy, APSz

Archiwum Państwowego w Szczecinie.

Dzień Archiwisty został ustanowiony przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, dr. Pawła Pietrzyka w 2019 r. Obchodzony jest **30 września**. Data ta związana jest ze wspomnieniem patrona archiwistów (ale też archeologów, biblistów, bibliotekarzy i tłumaczy) – św. Hieronima ze Strydonu, doktora Kościoła, najbardziej znanego z dokonania tłumaczenia Pisma Świętego z języków oryginalnych na łacinę (tzw. Wulgata).

24 października 2023 r. w Sali Senatu Rektoratu Uniwersytetu Szczecińskiego odbyły się **uroczyste obchody jubileuszu 45-lecia Archiwum Uniwersytetu Szczecińskiego**. W otwarciu wydarzenia uczestniczyli: Rektor Uniwersytetu Szczecińskiego prof. dr hab. Waldemar Tarczyński, Dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie dr hab. Krzysztof Kowalczyk, prof. US, oraz Prezes Stowarzyszenia Archiwistów Polskich Oddział w Szczecinie dr hab. Paweł Gut, prof. US. W trakcie okolicznościowej konferencji referat pt. *Problemy i wyzwania archiwów uczelnianych – wnioski z kontroli i nadzoru archiwalnego Archiwum Państwowego w Szczecinie* wygłosił Łukasz Kozłowski, pracownik Oddziału I w Archiwum Państwowym w Szczecinie. Dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie znalazł się natomiast w gronie wyróżnionych współpracowników i przyjaciół Archiwum Uniwersytetu

Jubileusz 45-lecia Archiwum Uniwersytetu Szczecińskiego – otwarcie uroczystości - od lewej: dyrektor Archiwum Uniwersytetu Szczecińskiego mgr Piotr Frąckowiak, Rektor Uniwersytetu Szczecińskiego prof. dr hab. Waldemar Tarczyński, Dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie dr hab. Krzysztof Kowalczyk, prof. US, Prezes Stowarzyszenia Archiwistów Polskich Oddział w Szczecinie dr hab. Paweł Gut, prof. US. Fot. Anna Cichy, APSz

Jubileusz 45-lecia Archiwum Uniwersytetu Szczecińskiego – dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie dr hab. Krzysztof Kowalczyk wręcza dyrektorowi Archiwum US grafikę budynku. Fot. Bartosz Sitarz, APSz

Szczecińskiego.

16 listopada 2023 r. odbyła się pierwsza edycja akcji *Wyprawa do źródła*. Partnerem Archiwum Państwowego w Szczecinie w organizacji wydarzenia była Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica w Szczecinie. Akcja skierowana była do uczniów szkół ponadpodstawowych z województwa zachodniopomorskiego, a jej celem było rozbudzanie wśród młodzieży zainteresowania historią Polski i regionu, a także propagowanie czytelnictwa, wiedzy o źródłach historycznych i ich znaczeniu. W związku z przypadającą w 2023 roku 800. rocznicą śmierci Wincentego Kadłubka (ok. 1155-1223), biskupa krakowskiego i polskiego kronikarza, oraz 500. rocznicą śmierci księcia pomorskiego Bogusława X (1454-1523) pierwszą edycję akcji poświęciliśmy kronikom. Głównym bohaterem wydarzenia stał się Paul Friedeborn (1572-1637) – sekretarz, rajca i burmistrz Szczecina – oraz jego kronika *Historyczny opis miasta Szczecina z 1613 roku*, w której opisał dzieje Szczecina i Księstwa Pomorskiego oraz rządzących nimi książąt z dynastii Gryfitów. Do wspólnego czytania źródeł historycznych zaprosiliśmy uczniów, nauczycieli i dyrektorów szkół. Zadaniem poszczególnych drużyn było odczytywanie wybranych fragmentów Kroniki

Paula Friedeborna dotyczących historii, przyrody, społeczeństwa i gospodarki Pomorza. W efekcie w wydarzeniu wzięło udział prawie 180 uczniów a 14 reprezentujących poszczególne szkoły drużyn zmierzyło się w interpretacji średniowiecznego dzieła. W spotkaniu z młodzieżą wzięli udział goście specjalni: współtwórcy polskiej wersji dzieła Friedeborna: dr hab. Agnieszka Gut, która w krótkim wystąpieniu przybliżyła średniowiecznych kronikarzy polskich – Anonima zwanego Gallem, Wincentego Kadłubka i Jana Długosza – oraz ich dzieła i dr hab. Paweł Gut, kierownik Oddziału II Archiwum Państwowego w Szczecinie, który opowiedział o zasobach Archiwum Państwowego w Szczecinie. Wydarzeniu towarzyszyła wystawa, w której zaprezentowaliśmy, pochodzące z naszego zasobu, oryginalne wydania dzieł Paula Friedeborna z XVII w., dokumenty z jego odręcznymi podpisaniami oraz starodruki z zasobu Książnicy Pomorskiej, o których opowiedział dr Michał Gierke, pracownik Działu Zbiorów Specjalnych Książnicy Pomorskiej.

Wyprawa do źródła, wykład dr hab. Agnieszki Gut nt. kronikarstwa polskiego.
Fot. Bartosz Sitarz, APSz

Wyprawa do źródła, Zespół Szkół Budowlanych im. Kazimierza Wielkiego. Fot. Bartosz Sitarz, APSz

Wyprawa do źródła, Technikum Technologii Cyfrowych. Fot. Bartosz Sitarz, APSz

Wyprawa do źródła, Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii nr 2 w Szczecinie MOS Nr 2 Szczecin. Fot. Bartosz Sitarz, APSz

Wyprawa do źródła, Liceum Ogólnokształcące im. Sybiraków w Szczecińskiej Szkole Florystycznej. Fot. Bartosz Sitarz, APSz

Wyprawa do źródła, IX Liceum Ogólnokształcące im. Bohaterów Monte Cassino w Szczecinie. Fot. Bartosz Sitarz, APSz

Wyprawa do źródła, Kamil Karwacki z V Liceum Ogólnokształcącego w roli Paula Friedeborna. Fot. Bartosz Sitarz, APSz

23-26 listopada 2023 r. na Zamku Książąt Pomorskich odbyła się konferencja naukowa *Bogusław X. Życie i działalność renesansowego księcia na Pomorzu i w Europie*, zorganizowana z okazji 500. rocznicy śmierci księcia Bogusława X. W wydarzeniu wzięli udział badacze z Polski i z Niemiec. Referaty, wygłaszane w językach polskim i niemieckim, dotyczyły między innymi działalności księcia szczecińskiego i pomorskiego Bogusława X (1474-1523) oraz jego państwa w kontekście spraw wewnętrznych, kontaktów z innymi państwami i polityki dynastycznej. Specjalnie na tę okazję pracownicy Oddziału II w Archiwum Państwowym w Szczecinie: dr Radosław Pawlik i dr Kamil Biały pod kierownictwem dr. hab. Pawła Guta opracowali plansze wystawowe oparte na materiałach archiwalnych znajdujących się w zasobie Archiwum Państwowego w Szczecinie. Moderatorem spotkania był dr hab. Paweł Gut. Organizatorem wydarzenia był Zamek Książąt Pomorskich oraz Komisja Historyczna dla Pomorza (Historische Kommission für Pommern e.V.) we współpracy z partnerami – Instytutem Historycznym Uniwersytetu Szczecińskiego i Archiwum Państwowym w Szczecinie. Konferencja jest rezultatem projektu dofinansowanego przez Unię Europejską z Funduszu Małych Projektów (FMP) w ramach Programu Współpracy Interreg VI A Meklemburgia-

Wystąpienie dyrektora Archiwum Państwowego w Szczecinie dr hab. Krzysztofa Kowalczyka podczas konferencji naukowej *Bogusław X. Życie i działalność renesansowego księcia na Pomorzu i w Europie*. Fot. Bartosz Sitarz, APSz

Konferencja naukowa *Bogusław X. Życie i działalność renesansowego księcia na Pomorzu i w Europie* – prezentacja archiwaliów z zasobu Archiwum Państwowego w Szczecinie. Fot. Bartosz Sitarz, APSz

Konferencja naukowa *Bogusław X. Życie i działalność renesansowego księcia na Pomorzu i w Europie* – o Bogusławie X i zasobie Archiwum Państwowego w Szczecinie opowiada dr hab. Paweł Gut. Fot. Bartosz Sitarz, APSz

Konferencja naukowa *Bogusław X. Życie i działalność renesansowego księcia na Pomorzu i w Europie* – prezentacja archiwaliów z zasobu Archiwum Państwowego w Szczecinie. Fot. Bartosz Sitarz, APSz

-Pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska 2021-2027.

25 listopada 2023 r. przy pomniku Krzyż Katyński na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie odbyły się **zaduszki *Wspomnij Bohatera***, podczas których przedstawiciele środowisk patriotycznych, Armii Krajowej, opozycjonistów w czasach PRL i działaczy „Solidarności” złożyli kwiaty i zapalili znicze, by oddać cześć kombatantom i osobom represjonowanym. Organizatorami wydarzenia byli: dyrektor szczecińskiego oddziału Instytutu Pamięi Narodowej Krzysztof Męciński, dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie dr hab. Krzysztof Kowalczyk oraz ks. Waldemar Szczurowski. Uroczystości na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie poprzedziła Msza Święta w kaplicy pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych, podczas której wspomniano pamięć tych, którzy oddali swoje życie w obronie ojczyzny, zapalono także znicze dla poległych i zmarłych bohaterów.

Dzień Darczyńcy obchodzony jest w Archiwach Państwowych nieprzypadkowo **6 grudnia**, w dniu wspomnienia św. Mikołaja z Miry. Został ustanowiony przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych w 2020 r. dla uhonorowania Darczyńców – archiwalnych Mikołajów – którzy przekazali do narodowego zasobu archiwalnego swoje prywatne zbiory, dokumenty czy fotografie, będące ważnym świadec-

twem przeszłości.

6 grudnia 2023 r. w Archiwum Państwowym w Szczecinie odbyło się uroczyste podpisanie umowy z panem Markiem Biczkiem na przekazanie do narodowego zasobu archiwalnego jego spuścizny fotograficznej, obejmującej ponad 150 tys. klatek negatywów z lat 1992-2003. Archiwum reprezentował dyrektor, dr hab. Krzysztof Kowalczyk oraz Andrzej Jabłoński, pracownik Oddziału I w Archiwum Państwowym w Szczecinie, opracowujący zbiory. Przekazane materiały dotyczą przede wszystkim życia sportowego i kulturalnego Szczecina i regionu, wśród nich znajdują się zdjęcia dokumentujące mecze drużyn piłki nożnej – Pogoni Szczecin, Odry Szczecin, Chemika Police, Floty Świnoujście, męskiej i kobiecej siatkówki, piłki ręcznej i koszykówki, turnieje tenisowe, regaty żeglarskie, imprezy biegowe, a także wydarzenia kulturalne. Spotkanie poświęcone było przede wszystkim zbiorowi dotyczącemu historii klubu piłkarskiego Pogoń Szczecin, jego piłkarzy, trenerów i kibiców. Z tego też względu w imprezie wzięli udział zaproszeni goście: przedstawiciele zarządu Pogoń Szczecin: Michał Tobiasz – specjalista ds. klubowego muzeum, oraz Krzysztof Klich, byli zawodnicy klubu: Robert Dymkowski i Olgierd Moskalewicz, prezes Stowarzyszenia Oldbojów Pogoni Szczecin im. Floriana Krygiera Zbigniew Piasecki oraz przedstawiciele stowarzyszeń kibiców. Zbiór fotografii Marka Biczka jest niewątpliwie bardzo wartościowy także w szerszym kontekście polskich ligowych i pucharowych rozgrywek piłki nożnej mężczyzn. Wydarzeniu towarzyszył pokaz slajdów (zeskanowanych fotografii darczyńcy) oraz wystawione na sztalugach cztery przykładowe, wydrukowane w wielkim formacie fotografie, przedstawiające: Floriana Krygiera, Leszka Jezierskiego, Roberta Dymkowskiego i Olgierda Moskalewicza. Te dwie ostatnie doczekały się złożenia autografów przez samych uwiecznionych.

Marek Biczek pracę zawodową rozpoczął w 1971 roku w Stoczni Szczecińskiej, a następnie w Okręgowym Przedsiębiorstwie Geodezyjno-Kartograficznym, gdzie rozwijał pasję fotograficzną. Po roku 1990 rozpoczął pracę jako fotoreporter w „Dzienniku Szczecińskim”, a dwa lata później w „Głosie Szczecińskim”. W latach 2004-2007 był etatowym fotoreporterem „Przeglądu Sportowego”, a następnie – aż do dnia dzisiejszego – jego stałym współpracownikiem. Równocześnie podjął współpracę z Polskim Komitetem Olimpijskim i Polskim Związkiem Lekkiej Atletyki. Do największych osiągnięć Marka Biczka należy obsługa fotoreporterska Igrzysk Olimpijskich w Londynie (2012), Rio (2016) i Tokio (2021), mistrzostw świata i mistrzostw Europy w piłce nożnej, piłce ręcznej, piłce siatkowej, lekkiej atletyce. Jego prace wyróżniono

Dzień Darczyńcy, pan Marek Biczyk - tegoroczny Darczyńca. Po lewej – jedno ze zdjęć jego autorstwa, przedstawiające Floriana Krygiera. Fot. Anna Cichy, APSz

Dzień Darczyńcy, w tle na sztalugach i wyświetlane na ścianie fotografie Marka Biczyka. Fot. Anna Cichy, APSz

Dzień Darczyńcy, Olgierec Moskalewicz, były piłkarz Pogoni Szczecin otrzymuje plakat ze swoim zdjęciem z czasów gry. Fot. Anna Cichy, APSz

Dzień Darczyńcy, Robert Dymkowski podpisuje plakat ze swoim wizerunkiem z czasów gry w Pogoni Szczecin. Fot. Anna Cichy, APSz

Dzień Darczyńcy, podpisanie umowy przekazania fotografii do Archiwum Państwowego w Szczecinie - parafują pan Marek Biczuk i dyrektor Archiwum Państwowego w Szczecinie dr hab. Krzysztof Kowalczyk. Fot. Anna Cichy, APSz

w konkursie WBK Press Photo na najlepsze fotografie prasowe w kategorii sport.
Konkursy

19 stycznia 2023 r. w siedzibie Archiwum Państwowego w Szczecinie odbył się finał historycznego konkursu wiedzy *Legiony Polskie we Włoszech*. Konkurs został zorganizowany przez dyrektora Archiwum Państwowego w Szczecinie i Zachodniopomorskiego Kuratora Oświaty w związku z przypadającą w 2022 r. dwusetną rocznicą śmierci Józefa Wybickiego i 225-leciem powstania „Mazurka Dąbrowskiego”. Etapy szkolne konkursu odbyły się w grudniu poprzedniego roku, wyłonieni wówczas finaliści zmierzali się w etapie wojewódzkim. Do testu wiedzy o historii polskich legionów przystąpiło 30 najlepszych uczniów z zachodniopomorskich szkół ponadpodstawowych. Zwycięzcą okazał się Pavlo Kostiuk z I Liceum Ogólnokształcącego im. Tarasa Szewczenki w Białym Borze. Zarówno finaliści konkursu, jak i obecni ze swymi uczniami nauczyciele, mieli również okazję zwiedzić budynek Archiwum (bibliotekę, magazyn, pracownię konserwacji), gdzie zobaczyli kilka przykładowych dokumentów i ksiąg z naszego zasobu. Jest to kolejne przedsięwzięcie edukacyjne skierowane do uczniów szkół ponadpodstawowych, zorganizowane w ramach współpracy Kuratorium Oświaty w Szczecinie i Archiwum Państwo-

Pavlo Kostiuk, zwycięzca konkursu historycznego *Powstanie styczniowe*.
Fot. Anna Cichy, APSz

Uczestnicy konkursu podczas zwiedzania magazynu archiwalnego.
Fot. Anna Cichy, APSz

Uczestnicy konkursu podczas zwiedzania pracowni konserwacji. Fot. Anna Cichy, APSz

Rozpoczęcie konkursu w czytelni Archiwum Państwowego w Szczecinie. Fot. Anna Cichy, APSz

wego w Szczecinie.

12 lutego 2023 r. ogłosiliśmy kolejną, IV edycję konkursu historyczno-literackiego pt. *Znajdź swoją pamiątkę rodzinną i opisz jej historię*, który podobnie, jak historyczne konkursy wiedzy, organizujemy wspólnie

z Kuratorium Oświaty w Szczecinie. Przedsięwzięcie skierowane było do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z województwa zachodniopomorskiego. Celem konkursu było propagowanie wiedzy o gromadzeniu i zabezpieczaniu pamiątek przeszłości oraz zainteresowanie uczniów tematyką poszukiwań genealogicznych poprzez poznanie historii rodzinnej. Zadaniem uczestników było napisanie pracy historyczno-literackiej pt. „Znajdź swoją pamiątkę rodzinną i opisz jej historię”, która powinna być zawierać interesujący opis

pochodzącej ze zbiorów rodzinnych pamiątki wraz z przytoczoną jej historią. Komisja konkursowa utworzona z przedstawicieli Archiwum Państwowego w Szczecinie i Kuratorium Oświaty w Szczecinie wyłoniła 21 finalistów. Uroczysta Gala wręczenia nagród laureatom konkursu odbyła się **12 czerwca 2023 r.** w Sali Rycerskiej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego.

26 lutego 2023 r. Archiwa Państwowe ogłosiły 2. edycję konkursu genealogicznego *Bez korzeni nie zakwitniesz. Moja Wielka i Mała ojczyzna*, którego organizatorami są: Minister Edukacji Narodowej i Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych. Ar-

chiwum pełniącym rolę ogólnopolskiego koordynatora 2. edycji konkursu zostało Archiwum Państwowe w Łodzi. Celem konkursu było między innymi zachęcenie uczniów do poznawania historii rodzinnych, zainteresowanie ich tematyką poszukiwań genealogicznych oraz propagowanie wiedzy na temat gromadzenia i zabezpieczania pamiątek rodzinnych. Konkurs przebiegał w dwóch etapach: wojewódzkim i ogólnopolskim. Wojewódzkie komisje konkursowe utworzone zostały z przedstawicieli archiwów państwowych i kuratoriów oświaty. Komisja powołana w województwie zachodniopomorskim wyłoniła czworo Finalistów konkursu, których prace znalazły się w etapie ogólnopolskim. Dwoje z nich zostało nagrodzonych również przez oceniającą na tym etapie Kapitułę Konkursu, złożoną z przedstawicieli Archiwów Państwowych i Ministerstwa Edukacji Narodowej. Tytuł Laureata i 3. miejsce zdobyła Kalina Kwaśniewska ze Szkoły Podstawowej nr 44 w Szczecinie, wyróżnienie otrzymała Laura Pańczyk ze Szkoły Podstawowej w Starym Chwalimiu. Uroczysta gala finałowa 2. edycji konkursu genealogicznego „Bez korzeni nie zakwitniesz. Moja Wielka i Mała Ojczyzna”, z udziałem Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych dr. Pawła Pietrzyka, odbyła się **15 września 2023 r.** w Muzeum Miasta Łodzi.

12.09.2023 r. ogłosiliśmy historyczny konkurs wiedzy pn. *Powstanie styczniowe*, zorganizowany wspólnie przez dyrektora Archiwum Państwowego w Szczecinie i Zachodniopomorskiego Kuratora Oświaty z okazji 160. rocznicy walk powstańczych przeciwko rosyjskiemu zaborcy. Konkurs skierowany był do młodzieży szkół ponadpodstawowych z województwa zachodniopomorskiego. Celem przedsięwzięcia było uczczenie 160. rocznicy powstania styczniowego, rozbudzenie zainteresowania historią Polski oraz kształtowanie świadomości i postaw patriotycznych młodego pokolenia poprzez upowszechnianie wiedzy o sposobach i metodach walki z zaborcą, mających doprowadzić do odzyskania przez Polskę niepodległości.

30 września 2023 r. wspólnie z Archiwum Uniwersytetu Szczecińskiego ogłosiliśmy II edycję Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego *Witamy w Archiwum* dla uczniów szkół ponadpodstawowych o profilu artystycznym i studentów kierunków plastycznych. Hasłem przewodnim tej edycji były *Archiwa Przyszłości*. Rozstrzygnięcie konkursu nastąpiło w **marcu 2024 r.** Spośród 140 nadesłanych prac komisja

Praca zwycięzcy Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego *Witamy w Archiwum* Aleksandra Nowaka z Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych im. Jacka Malczewskiego w Częstochowie. Fot. Anna Cichy, APSz

konkursowa złożona z przedstawicieli Archiwum Państwowego w Szczecinie i Archiwum Uniwersytetu Szczecińskiego przyznała 3 nagrody główne i 6 wyróżnień. Zwycięzcą konkursu został **Aleksander Nowak** z Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych im. Jacka Malczewskiego w Częstochowie.

Lekcje archiwalne

1 i 8 lutego 2023 r. odwiedzili nas uczniowie IX Liceum Ogólnokształcącego im. Monte Cassino w Szczecinie. Podczas lekcji przygotowanej przez pracownika Oddziału IV Marka Lupe uczniowie zapoznali się z archiwalnymi źródłami audio-wizualnymi. Niewątpliwą ciekawostką, w dobie technologii cyfrowej, była możliwość zobaczenia oryginalnego projektora z lat 70. oraz taśm filmowych 16 mm. Główną atrakcją spotkania była emisja kolorowego filmu dokumentalnego pt. *Nasz Szczecin*, zrealizowanego na zlecenie Towarzystwa Przyjaciół Szczecina przez Wytwórnę Filmów Sportowych i Turystycznych *Sportfilm* w 1969 r. Ukazano w nim Szczecin, jego mieszkańców, architekturę, komunikację miejską, nowe osiedla mieszkaniowe, zabytki, zakłady przemysłowe, port, uczelnie wyższe, wydarzenia sportowe – tu między innymi mecz Pogoni i wyścig pokoju, a także modelki w strojach zaprojektowanych i uszytych w szczecińskich Zakładach Przemysłu Odzieżowego *Dana*. Dla młodego pokolenia była to doskonała okazja do zobaczenia, jak na przestrzeni kilkudziesięciu lat zmieniło się miasto, w którym żyją.

Archiwalna lekcja filmowa dla uczniów IX Liceum Ogólnokształcącego im. Monte Cassino w Szczecinie. Fragment filmu *Nasz Szczecin*. Fot. Anna Cichy, APSz

Lekcja archiwalna dla członków Stowarzyszenia Koło Emerytów i Rencistów przy Telekomunikacji Polskiej w Szczecinie. Fot. Anna Cichy, APSz

20 lutego 2023 r. w podobnej, filmowej lekcji archiwalnej wzięli udział członkowie *Stowarzyszenia Koło Emerytów i Rencistów przy Telekomunikacji Polskiej w Szczecinie*. Uczestnicy zajęć obejrzeni dwa archiwalne filmy: *Szczecin – pierwsze dni* – opowiadający o pierwszych latach polskiego Szczecina z perspektywy lat 70. XX wieku – oraz *Nasz Szczecin*. Następnie zapoznali się z wybranymi dokumentami archiwalnymi, dotyczącymi działalności zarówno niemieckiej poczty, jak i Telekomunikacji Polskiej oraz wydawnictwami z końca lat 40. XX wieku – książki telefoniczne, rozkłady jazdy pociągów i autobusów, informatory o Szczecinie, plany miasta. Na koniec odbyła się wycieczka po magazynie archiwalnym oraz bibliotece, gdzie zaprezentowaliśmy naszym gościom wybrane dokumenty wystawione przez książąt pomorskich i królów polskich oraz starodruki, pierwszą szczecińską gazetę z XVIII wieku i wydawnictwa polskie z okresu międzywojennego. Zajęcia poprowadzili wspólnie pracownicy Oddziału IV i V w Archiwum Państwowym w Szczecinie: Marek Lupa i Bartosz Sitarz

Lekcja archiwalna dla członków Stowarzyszenia Koło Emerytów i Rencistów przy Telekomunikacji Polskiej w Szczecinie. Fot. Anna Cichy, APSz

9 marca 2023 r. uczniowie Zespołu Szkół nr 1 w Goleniowie wzięli udział w lekcji archiwalnej na temat *Pomorza w czasach książęcych od początku dynastii Gryfitów do XVII wieku*. W programie wizyty znalazły się wykład dr. hab. Pawła Guta na temat historii Pomorza w średniowieczu i występujących wówczas form kancelaryjnych z zaprezentowaniem wybranych ksiąg, dokumentów i pieczęci z naszego zasobu oraz wycieczka po gmachu Archiwum Państwowego w Szczecinie, w trakcie której uczniowie zwiedzili bibliotekę i pracownię konserwacji. W tej ostatniej mogli spróbować swych sił przy oczyszczaniu i podklejaniu uszkodzonych kart archiwalnych poszytów.

Lekcja archiwalna dla uczniów Zespołu Szkół nr 1 w Goleniowie.
Fot. Marek Lupa, APSz

Wykład dr hab. Pawła Guta dla uczniów Zespołu Szkół nr 1 w Goleniowie.
Fot. Marek Lupa, APSz

23 marca 2023 r. uczniom Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Wolinie a **5 kwietnia** uczniom Zespołu Szkół nr 1 im. Mieszka I w Stargardzie o *Szczecinie i Pomorzu na przełomie epok – od III Rzeszy do Polski Ludowej* opowiadał Bartosz Sitarz, pracownik Oddziału V w Archiwum Państwowym w Szczecinie. Wśród omówionych tematów znalazły się m.in. polityka III Rzeszy wobec Żydów, system obozów pracy przymusowej i obozów jenieckich, gospodarka wojenna, walki na Pomorzu w 1945 r., tworzenie polskiej administracji wiosną 1945 oraz powojenne ruchy migracyjne. Uczniowie mieli okazję zobaczyć m.in. akta polskich pracowników przymusowych oraz kartoteki szczecińskich Żydów. Następnie poznali tajniki digitalizacji materiałów archiwalnych, odwiedzili bibliotekę oraz magazyn archiwalny.

Lekcja archiwalna dla uczniów Zespołu Szkół nr 1 w Stargardzie. Fot. Anna Cichy, APSz

Lekcja archiwalna dla uczniów Zespołu Szkół nr 1 w Stargardzie. Fot. Anna Cichy, APSz

Lekcja archiwalna dla uczniów Zespołu Szkół nr 1 w Stargardzie – pracownia konserwacji. Fot. Anna Cichy, APSz

5 maja 2023 r. odbyła się lekcja archiwalna pt. *Stare druki z zasobu biblioteki Archiwum Państwowego w Szczecinie jako rzeczowa dokumentacja europejskiego drukarstwa*, poprowadzona przez dr Janinę Kosman dla uczniów z Liceum Ogólnokształcącego im. Sybiraków w Szczecińskiej Szkole Florystycznej.

9 maja 2023 r. Uczniowie Technikum Kreatywnego w Szczecinie wzięli udział w lekcji *Pomorze w czasach książęcych od początku dynastii Gryfitów do XVII wieku*, którą poprowadził dr hab. Paweł Gut.

1 czerwca 2023 r. w *Bibliotecznej lekcji archiwalnej*, przygotowanej przez dr Janinę Kosman wzięli udział seniorzy z Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Szczecinie.

7 czerwca 2023 r. gościliśmy pracowników i studentów Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku, dla których dr hab. Paweł Gut przygotował prelekcję pt. *Słupszczana w zasobach Archiwum Państwowego w Szczecinie*.

28 czerwca 2023 r. zorganizowaliśmy ostatnie przed wakacjami zajęcia dla studentów I roku historii Instytutu Historycznego Uniwersytetu Szczecińskiego, spośród których niektórzy już wybrali specjal-

Lekcja archiwalna dla studentów Instytutu Historycznego Uniwersytetu Szczecińskiego – magazyn archiwalny. Fot. Bartosz Sitarz, APSz

ność archiwalną. Podczas wizyty zaprezentowane zostały m.in. wydawnictwa z dziedziny archiwistyki (w tym informatory o zasobie i katalogi różnych archiwów), numery gazety „Pionier Szczeciński” z 1945 r., książka „Polska a Bałtyk”, która przemierzała morza i oceany na pokładzie ORP Garland, oraz publikacje dotyczące Czech. Była to również okazja, by zobaczyć wystawę „Gospodarka morska Szczecińska”, przygotowaną z okazji Międzynarodowego Dnia Archiwów 2023. Studenci zwiedzili także czytelnię, magazyn archiwalny – tutaj zaprezentowaliśmy m.in. dokument księcia pomorskiego Bogusława IV rozstrzygający spór między klasztorem w Kołbaczu a miastem Gryfino z 1279 r., przywilej króla polskiego Jana Kazimierza dla miasta Jastrowie z 1649 r., księgę miasta Łeby prowadzoną od XV do XVII wieku oraz dokumenty z przejścia Szczecina przez polską administrację w 1945 r., pracownię digitalizacji, pracownię konserwacji – tu z kolei młodzi adepci historii poznali metody oczyszczania, prostowania i podklejania papieru i pergaminu, zobaczyli jak wyglądają filigrany oraz dowiedzieli się na czym polegał XVI-wieczny recykling.

Lekcja archiwalna dla studentów Instytutu Historycznego Uniwersytetu Szczecińskiego – pracownia konserwacji. Fot. Bartosz Sitarz, APSz

22.09.2023 r. Uczniowie Centrum Edukacji Zdroje wzięli udział w filmowej lekcji archiwalnej pt. *Szczecin i Pomorze Zachodnie w „Starym kinie”*. W ramach zajęć odbyła się projekcja filmu *Nasz Szczecin* i prelekcja Marka Lupy, pracownika Oddziału IV w Archiwum Państwowym w Szczecinie na temat digitalizacji zasobu archiwalnego.

10 i 11 października 2023 r. gościliśmy kolejne grupy uczniów technikum Zespołu Szkół nr 1 im. Mieszka I w Stargardzie (profile: technik mechanik i technik technologii drzewnej). Głównym tematem spotkania było *Pomorze Zachodnie po drugiej wojnie światowej*. Prowadzący zajęcia Bartosz Sitarz przybliżył kwestie powojennej zmiany granic RP, początków polskiej administracji na ziemiach zachodnich, odbudowy oraz wielomilionowych ruchów migracyjnych. Zaprezentowane zostały również dokumenty archiwalne z naszego zasobu pokazujące te procesy. Następnie pokazaliśmy uczniom zakamarki naszego gmachu: pracownię digitalizacji, bibliotekę – w której dr Janina Kosman opowiedziała o zasobie bibliotecznym, przybliżyła różne pojęcia z zakresu biblioznawstwa oraz zaprezentowała wybrane książki (w tym XVI-wieczny starodruk pochodzący z biblioteki przedwojennego gimnazjum Groeninga w Stargardzie) i magazyn archiwalny – gdzie ponownie Bartosz Sitarz opowiedział o zadaniach i zasobie sieci Archiwów Państwowych oraz pracownię konserwacji – w której pracownicy Oddziału IV w Archiwum Państwowym w Szczecinie:

Lekcja archiwalna dla uczniów Zespołu Szkół nr 1 im. Mieszka I w Stargardzie - magazyn archiwalny. Fot. Bartosz Sitarz, APSz

Lekcja archiwalna dla uczniów Zespołu Szkół nr 1 im. Mieszka I w Stargardzie - pracownia konserwacji. Fot. Bartosz Sitarz, APSz

Justyna Jastrzębska i Andrzej Sadowski pokazali techniki pracy konserwatora, w tym oczyszczanie, prostowanie i podklejanie archiwalii. Tutaj uczniowie mogli wypróbować niektóre z nich w praktyce.

W 2023 r. najwięcej lekcji archiwalnych poświęciliśmy tematyce źródeł historycznych, genealogii oraz organizacji archiwów państwowych i ich roli. W lekcjach archiwalnych pt.: *Na tropach przodków – Dzieje mojej rodziny, czyli genealogia dla początkujących*; *Rola i znaczenie archiwów państwowych* oraz *Źródło historyczne i jego znaczenie* wzięli udział zarówno uczniowie, jak i seniorzy:

30 marca 2023 r. Zespół Szkół Budowlanych w Szczecinie,

5 kwietnia 2023 r. Szkoła Podstawowa nr 10 im. Leonida Teligi w Szczecinie,

26 kwietnia i 4 maja 2023 r. Liceum im. Sybiraków w Szczecińskiej Szkole Florystycznej,

8 maja 2023 r. Technikum Kreatywne w Szczecinie,

14 czerwca 2023 r. XII Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Sportowych

13 września 2023 r. Liceum im. Sybiraków w Szczecińskiej Szkole Florystycznej,

27 września 2023 r. Zespół Szkół nr 1 w Stargardzie
9 listopada 2023 r. Uniwersytet Trzeciego Wieku w Szczecinie
21 listopada 2023 r. Szkoła Podstawowa nr 68 w Szczecinie

Lekcje archiwalne, podczas których przybliżyliśmy tematy: poszukiwań genealogicznych, podstawy pracy genealoga, wartość rodzinnych archiwów z uwzględnieniem przydatnych dla badania swoich korzeni materiałów dostępnych w zasobie archiwów państwowych, jak rozpocząć badania genealogiczne, gdzie szukać źródeł do poznania historii rodziny oraz jak zadbać o domowe archiwum przygotował pracownik Oddziału V w Archiwum Państwowym w Szczecinie Bartosz Sitarz. O roli i znaczeniu archiwów państwowych oraz rodzajach źródeł archiwalnych opowiadał natomiast pracownik Oddziału II w Archiwum Państwowym w Szczecinie dr Kamil Biały.

Uczestnicy spotkań mogli także zwiedzić Archiwum Państwowe w Szczecinie, zobaczyć bibliotekę, magazyn archiwalny i pracownię konserwacji archiwaliów, gdzie chętne osoby mogły spróbować swych sił przy prostych pracach zabezpieczających. Zaprezentowaliśmy także najciekawsze dokumenty z naszego zasobu.

Lekcja archiwalna dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 68 w Szczecinie – biblioteka archiwalna

Lekcja archiwalna dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 68 w Szczecinie – pracownia konserwacji

Lekcja archiwalna dla studentów Uniwersytet Trzeciego Wieku w Szczecinie

Lekcja archiwalna dla uczniów Liceum im. Sybiraków w Szczecińskiej Szkole Florystycznej – dr Kamil Biały prezentuje dokument wczesnonowożytny

Lekcja archiwalna dla uczniów XII Liceum Ogólnokształcącego w Szczecinie – pokaz archiwaliów w magazynie

Prelekcja o poszukiwaniach genealogicznych dla uczniów Technikum Kreatywnego w Szczecinie – prezentacja materiałów do zabezpieczenia archiwaliów

Prelekcja o poszukiwaniach genealogicznych dla uczniów Technikum Kreatywnego w Szczecinie – pracownia konserwacji

Prelekcja o poszukiwaniach genealogicznych dla uczniów Technikum Kreatywnego w Szczecinie – w pracowni digitalizacji

Lekcja archiwalna dla uczniów Liceum im. Sybiraków w Szczecińskiej Szkole Florystycznej – biblioteka archiwalna